

Országgyűlési képviselő Érkezett: 2004 DEC 15.

Képviselői önálló indítvány

Szili Katalin asszonynak,
az Országgyűlés elnökének

Helyben

Tisztelt Elnök Asszony!

A Házsabály 84. §-a (1) bekezdésének *a)* pontja, 85. §-a (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a következő törvényjavaslatot nyújtjuk be.

2004. évi törvény

**az újszülöttek egészségügyi intézmény által működtetett inkubátorban történő elhelyezése
érdekében egyes törvények módosításáról**

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény módosítása

1. §

(1) A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 48. §-ának (5) bekezdése a következő *c)* ponttal egészül ki, egyidejűleg a jelenlegi *c)–d)* pont jelölése *d)–e)* pontra változik:

[Nincs szükség]

„*c)* annak a szülőnek a hozzájárulására, aki gyermekét annak érdekében, hogy más nevelje fel – személyazonosságának feltárása nélkül – az egészségügyi intézmény erre kijelölt helyén helyezi el, feltéve, hogy hat héten belül a gyermekéért nem jelentkezik;”

(2) A Csjt. 48. §-a (6) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Az örökbefogadási eljárás a (3)–(4) bekezdésben, valamint az (5) bekezdés *a)–c)* pontjában meghatározott esetben titkos.”

2. §

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 39. §-a (2) bekezdésének c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A gyermekjóléti szolgáltatás feladata a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése érdekében]

„c) a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya

ca) támogatása, segítése, tanácsokkal való ellátása,

cb) tájékoztatása a gyermeknek a külön jogszabályban meghatározott feltételekkel rendelkező egészségügyi intézménynél elhelyezett inkubátorban, örökbefogadáshoz való hozzájárulás szándékával történő elhelyezésének lehetőségéről,

cc) számára a családok átmeneti otthonában igénybe vehető ellátáshoz való hozzájárulás szervezése.”

A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosítása

3. §

A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény 9. §-a (1) bekezdésének d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A munkatárs a terhességmegszakítási kérelem bejelentését követően – lehetőleg a magzat apja jelenlétében –, tiszteletben tartva az állapotos nő érzéseit és méltóságát, a magzat megtartása érdekében tájékoztatja őt, illetve – a 8. § (3) bekezdésében meghatározott esetben – a törvényes képviselőt]

„d) a válsághelyzet feloldására alkalmas állami, helyi önkormányzati vagy társadalmi segítségnyújtási formákról, és felajánlja közreműködését ezek igénybevételéhez, egyidejűleg tájékoztatást nyújt a gyermeknek a külön jogszabályban meghatározott feltételekkel rendelkező egészségügyi intézménynél elhelyezett inkubátorban, örökbefogadáshoz való hozzájárulás szándékával történő elhelyezésének lehetőségéről;”

4. §

Ez a törvény a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.

Általános indokolás

A Javaslat az újszülöttjüket a kórház előtti inkubátorban elhelyező anyák, illetve az inkubátort működtető egészségügyi szolgáltató alkalmazottainak jogi helyzetének rendezésére irányul. Jelenleg – mint arra az állampolgári jogok országgyűlési biztosa és az adatvédelmi biztos is felhívta a figyelmet – azoknak az édesanyáknak a cselekménye, akik az egészségügyi intézmények által működtetett inkubátorokban helyezik el gyermeküket, kimeríti a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 193. §-ában szabályozott családi állás megváltoztatásának büntetőjogi tényállásában foglaltakat, az egészségügyi szolgáltató alkalmazottai pedig e bűncselekmény bűnsegédi alakzatát követik el.

A gyermek életének és egészségének védelme megköveteli, hogy az anya, illetve az egészségügyi alkalmazott e magatartása ne legyen büntetőjogi fenyegetettség tárgya. Azt a jelenlegi humánus gyakorlatot, hogy a kórházak inkubátorokat helyeznek ki, mindenképpen legalizálni szükséges.

A büntetőjogi fenyegetettség elhárítására elvileg két megoldás kínálkozik. Az egyik, hogy a Btk. az érintett magatartást büntethetőséget kizáró okként nevesítse, a másik, hogy a Btk.-án kívüli más jogszabály minősítse jogszerűnek ezt a cselekményt. A Btk. módosítása önmagában azért nem elegendő, mert olyan komplex, a kérdéskör egészét átfogó szabályozásra van szükség, amely mind az anya, mind az egészségügyi szervek szempontjaira tekintettel rendezi a kérdést. A Javaslat ennek érdekében három törvény, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.), a gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.), valamint a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosítását tartalmazza. Azáltal, hogy e törvények jogszerű cselekményként ismerik el az inkubátorok működtetését, és az inkubátorokba újszülöttek elhelyezését, nem valósul meg a családi állás megváltoztatásának bűncselekménye. A bűncselekmény fogalom elengedhetetlen eleme a társadalomra veszélyesség [Btk. 10. § (1) bek.]. A tényállásszerűség önmagában nem elegendő a bűncselekmény megvalósulásához, valamely, a társadalomra veszélyességet kizáró ok fennállása akadályát képezi a büntetőjogi felelősségre vonásnak. A jogszabály parancsát vagy engedélyét mind a jogtudomány, mind a gyakorlat a társadalomra veszélyességet kizáró okok közé sorolja. (Ugyanez az elv érvényesül például a terhesség-megszakítás szabályozásánál is. Bár a terhesség-megszakítást végző orvos cselekménye kimeríti a magzatelhajtás büntető törvényi tényállásában foglaltakat, e magatartás a magzati élet védelméről szóló törvény rendelkezéseire tekintettel nem minősül bűncselekménynek, így nem is büntetendő.)

A Javaslatnak a Csjt. módosítására irányuló rendelkezésével egyértelművé válik, hogy az az anya, aki gyermekét a kórház által működtetett inkubátorban helyezi el, egyfajta ráutaló magatartással, hozzájárul gyermeke örökbefogadásához.

A Gyvt. és a magzati élet védelméről szóló törvény módosítása a gyermekjóléti szolgálat és a Családvédelmi Szolgálat feladatává teszi, hogy tájékoztassák a válsághelyzetben lévő várandós anyát az újszülött egészségügyi intézményeknél elhelyezett inkubátorban történő elhelyezésének lehetőségéről.

A törvényi rendelkezéseken túl az egészségügyi intézményeknek az inkubátorok működtetésével kapcsolatos feladatait alacsonyabb szintű, ágazati jogszabálynak kell rendeznie.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz:

A Csjt. tételesen meghatározza azokat az eseteket, amikor az örökbefogadás során a szülő hozzájáruló nyilatkozata mellőzhető (a szülő szülői felügyeletet megszüntető jogerős bírósági ítélet hatálya alatt áll, cselekvőképtelen, ismeretlen helyen távol van stb.). A Javaslat ezeknek az esetköröknek a

kibővítésére irányul. A jövőben azon szülő hozzájárulására sem lenne szükség, aki gyermekét az egészségügyi intézmény erre kijelölt helyén helyezné el. A Javaslat biztosítja az anyának, hogy mindezt személyazonosságának feltárása nélkül, anonim módon tegye meg. Az örökbefogadáshoz való hozzájárulás e ráutaló magatartással való megadásának további feltétele, hogy arra abból a célból kerüljön sor, hogy a gyermeket más nevelje fel, illetve, hogy a szülő hat héten belül a gyermekért ne jelentkezzen. Az örökbefogadásnak ez a formája – természetéből adódóan – titkos örökbefogadásnak minősül.

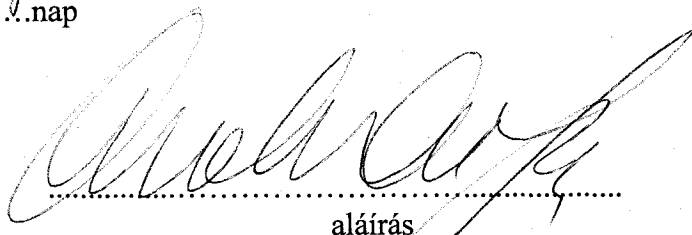
A 2. §-hoz:

A Javaslat a gyermekjóléti szolgáltatás feladatainak kiegészítésére irányul. A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely – többek között – a gyermek testi-lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését szolgálja. A gyermekjóléti szolgálat ezirányú feladatai között már eddig is szerepelt a szociális válsághelyzetben lévő várandós anyák támogatása, segítése, tanácsokkal való ellátása. E tanácsadás egészül ki most a gyermeknek az egészségügyi intézmény által működtetett inkubátorban történő elhelyezésének lehetőségéről való tájékoztatással. A gyermekjóléti szolgálat munkatársának természetesen arra is fel kell hívnia az anya figyelmét, hogy e cselekményével egyben a gyermek örökbefogadásához való hozzájárulását is kifejezi.

A 3. §-hoz:

A magzati élet védelméről szóló törvény értelmében a terhesség-megszakítást megelőző tanácsadáson a súlyos válsághelyzetben lévő nő számára a Családvédelmi Szolgálat munkatársának – többek között – tájékoztatást kell adnia a válsághelyzet feloldására alkalmas állami vagy társadalmi segítségnyújtási formákról. A Javaslat ezt az előírást rendeli kiegészíteni azzal, hogy a tájékoztatásnak a gyermeknek az egészségügyi intézménynél elhelyezett, örökbefogadáshoz való hozzájárulás szándékával történő elhelyezés lehetőségére is ki kell terjednie.

Budapest, 2004. év *december* hó *15* nap

.....
aláírás

VIKTOR SEBESTYÉN GYÖREY
(MSZP)